

กระบวนการแนวคิดพื้นฐานทางปรัชญา

PROCESS OF BASIC PHILOSOPHICAL CONCEPTS

พระมหาดิศักดิ์ ปิยสีโล (ดีล้วน) *

วันรับ 15 / ธันวาคม / 2564

ตรวจสอบ 19-24 / ธันวาคม / 2564

ตอบรับ 30 / ธันวาคม / 2564

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาความหมายและขอบเขตของปรัชญา 2) เพื่อศึกษาความสำคัญและลักษณะของปรัชญา 3) เพื่อศึกษาพัฒนาการของปรัชญาตะวันออกและปรัชญาตะวันตก ซึ่งบทความนี้เรียบเรียงจากการศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานที่เกี่ยวข้องทั้งนี้ปรัชญาเป็นศาสตร์ที่เน้นศึกษาถึงพัฒนาการทางด้านความคิดของมนุษย์ ดังนั้นลักษณะโดยทั่วไปของปรัชญาจึงมุ่งเน้นที่จะคิดค้นวิธีคิด กระบวนทัศน์ โลกทัศน์ ชีวทัศน์ ของมนุษย์ในแต่ละยุคสมัย มนุษย์ที่เกิดมาในบริบทเดียวกัน ให้คำตอบ มีการมองโลกและชีวิตต่างกัน และเมื่อให้เสนอรูปแบบใน

การจัดการชีวิตย่อมต่างกันไปทางความคิดเห็นของแต่ละบุคคล ปรัชญาทำหน้าที่นำเอากระบวนการทางความคิดทั้งหมดนั้นมาจัดเข้าเป็นระบบใหญ่ ดังนั้นเมื่อเรามองว่าพัฒนาการของโลก แต่ละช่วงจะพบพัฒนาการหลายด้าน ปรัชญาสนใจในประเด็นพัฒนาการด้านความคิดของมนุษย์ นี่เป็นลักษณะของปรัชญา โดยมีขอบข่ายให้ศึกษาความหมายและขอบเขตของปรัชญา สาขาปรัชญาและสาระสำคัญของปรัชญาสาขาต่างๆ และศึกษาพัฒนาการของปรัชญาตะวันออกและปรัชญาตะวันตก พอเข้าใจแนวความคิดและทฤษฎีต่างๆ ของนักปรัชญาลักษณะสำคัญ ของบทความวิชาการนี้มุ่งเน้นการ

*(ศน.บ.,ศน.ม.), อาจารย์บรรยายพิเศษ, ภาควิชาปรัชญา คณะศาสนาและปรัชญา สาขาวิชาปรัชญา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศาสนศาสตร์ยโสธร, E-mail: nongnangfa2522@gmail.com.

ให้ความรู้พื้นฐานทางด้านปรัชญา ทฤษฎีแนวคิด กระตุ้นให้คิด โดยมีเนื้อหาสาระหลักใหญ่ๆสำคัญ 5 ประการคือ อภิปรัชญา ญาณวิทยา จริยศาสตร์ สุนทรียศาสตร์ และตรรกศาสตร์

คำสำคัญ: กระบวนการ,แนวคิด,ปรัชญา

ABSTRACT

This article has 3 objectives: 1) study the meaning and scope of philosophy, 2) magnificence and nature of philosophy, and 3) development of East philosophy and West philosophy. This compiled study employs the document, concepts, theories, and other related studies

Because philosophy is the science emphasizing the study of human thought's development the nature generally focuses on discovering the think – method, paradigm, world view, and life view in each of periods. Though the people born in the same circumstance, but they are different in replies, and opinions towards the world and life. Their suggested models to manage life are also different on their opinions.

Philosophy collects all the thinking processes and sets up a macro system. When we examine the development of the world, we find out the development in many aspects in each period. Philosophy is interested in the topic of human thought's development – the nature of Philosophy. Its boundary covers the study meaning and scope of Philosophy, Philosophy's

branches and the essential text of that branches, and also both of East philosophy and West philosophy development so as to understand philosopher's concepts and theories. This article's is written to pave the way for basic knowledge of philosophy, theories, concepts, and brain-tickling. The study is into 5 main parts comprising of Meta - philosophy Epistemology, Ethics, thetics, and Logic.

Keywords: Process, Philosophical, Concepts.

บทนำ

การที่จะกล่าวถึงปรัชญา ขอให้พิจารณาถึงกรอบความคิดที่ว่าด้วยวิชาปรัชญาก่อนปรัชญา คือกระบวนการในการตีความและการรับรู้ในสภาวะใดๆ อันเป็นความจริงแท้ที่เป็นไปแห่งโลก โดยผู้ศึกษาเกี่ยวกับความจริงแท้ที่เป็นไปแห่งโลกนั้นที่เรียกว่า นักปราชญ์ หมายถึง ผู้ใคร่รู้ การเป็นผู้ใคร่รู้กับสภาวะของการเป็น ผู้มีความรู้ต่างๆ แตกต่างกันในประเด็นที่ว่า ผู้มีความรู้อาจจะพัฒนาความรู้ความชำนาญเรื่องใดๆ ได้ไม่จำกัด คือสามารถที่จะศึกษาเรียนรู้ได้ทั่วไปในศาสตร์ในแต่ละแขนง ส่วนนักปราชญ์นั้น ต้องมีความชำนาญในเรื่องใดๆ ก็ตาม (อาจจะเรื่องเดียวหรือหลายเรื่อง) อย่างถ่องแท้จนถึงที่สุด จนเลขาขอบ เขตแห่งการรู้แจ้งเห็นจริง เข้าสู่สภาวะที่ปราศจากขอบเขตแห่งความรู้ในศาสตร์นั้น ก็คือการก้าวข้ามพ้นจากความรู้ออกไป กลายเป็น ความรู้ในขั้นหลังความรู้ การมีความรู้ในขั้นหลังความรู้จะสามารถให้คำพยากรณ์ (หมายถึง การทำให้แจ้ง ไม่ใช่การทำนาย) โดยคำพยากรณ์นั้นจะมีผลผูกพันในแง่ของนัยสำคัญแห่งความรู้ (ศาสตร์) กับปราชญ์แห่งความรู้ชั้นๆ

การเป็นปราชญ์ จึงไม่ได้หมายความว่า การรู้ทุกเรื่อง แต่หมายถึงผู้ที่มีความรู้อย่างลึกซึ้งในเรื่องใดเรื่องหนึ่งแต่ก่อนที่จะกลายเป็นปราชญ์ได้นั้น ก็ต้องผ่านการฝึกฝน ค้นคว้าศึกษา พัฒนา มาก่อน กล่าวคือ สถานะการเป็นปราชญ์ไม่ใช่กำเนิดสภาพ คือไม่ได้ติดตัวมาตั้งแต่เกิดแบบสภาพทางกายภาพ เช่น เพศ น้ำหนัก ร่างกาย แต่การเป็นปราชญ์ เกิดจากการฝึกฝนหรือการสร้างขึ้นมา สภาพะปราชญ์ แตกต่างจากผู้มีปัญหา เพราะว่าผู้มีปัญหาอาจจะไม่ใช่ปราชญ์ แต่กล่าวได้ว่า ปราชญ์คือผู้มีปัญหา ปราชญ์ คือผู้ที่มีปัญหารูปแบบหนึ่ง แต่ผู้มีปัญหา ทุกคนไม่ใช่ปราชญ์เสมอเหมือนกัน ผู้มีปัญหา ผู้รู้ กูรู จึงเป็น ปฐมเหตุ ในเบื้องต้นแห่งการก้าวข้ามไปสู่ความเป็นปราชญ์ นั้นหมายความว่ามนุษย์ทุกคน ล้วนสามารถที่จะเป็นปราชญ์ได้เท่าๆ กัน และเมื่อกล่าวหรือเชื่อเช่นนั้นแล้วการเป็นปราชญ์ก็อาจจะกลายเป็นกำเนิดสภาพขึ้นมาได้ แต่อาจจะเป็นเพียงแค่ความสามารถแฝงไม่ได้แสดงออกมาพร้อมสภาพกำเนิด ซึ่งมันต้องผ่านข้อจำกัดมากมายหลายเงื่อนไขจนกว่าจะพัฒนาไปสู่ ปราชญ์สภาพได้ การศึกษาวิชาปรัชญาในช่วงยุคแรกๆ เน้นในเรื่องที่อยู่นอกเหนือไปจากความสามารถในการรับรู้ได้ของมนุษย์ เป็นเรื่องไกลตัว เช่น ตายแล้วไปไหน อะไรทำให้คนเกิดขึ้นมา เป็นต้น ความรู้ความสงสัยส่วนใหญ่จึงอยู่กับสิ่งภายนอก รวมทั้งความสนใจในการมีชีวิตที่ดีของมนุษย์ จนบังเกิดคำถามที่ว่า ชีวิตที่ดีคืออะไร เมื่อมนุษย์ไม่สามารถให้คำตอบได้อย่างแน่ชัดว่าชีวิตที่ดีคืออะไร การแสวงหาคำตอบดังกล่าวจึงเป็นหน้าที่ของนักปราชญ์ กระทั่งกลายกลายเป็นการแสวงหาที่ไม่มีที่สิ้นสุด จากการมุ่งศึกษาความเป็นไปของธรรมชาติสู่การศึกษาถึงสาเหตุแห่งความเป็นไปของสภาวะนั้นๆ ที่เรียกว่า อภิปรัชญา ที่มุ่งค้นหาคำตอบอันอยู่นอกเหนือจาก สัมผัสรับรู้ ของมนุษย์ กล่าวคืออยู่นอกเหนือกฎ

เกณฑ์ที่กระบวนการแสวงหาความรู้แบบศาสตร์ จะกระทำได้ โดยแท้ที่จริงแล้ว เราไม่อาจบ่งชี้ตกลงไปได้อย่างแน่นอนว่า ปรัชญาตริตrongในปัญหาใดกันแน่ เราสามารถบอกได้ชัดเจนว่า ตัวเลขเป็นเนื้อหาของวิชาเรขาคณิต ปราภฏการณ์ธรรมชาติ เป็นเนื้อหาของวิชาวิทยาศาสตร์ แต่แท้จริงเราไม่อาจกำหนดได้ว่าอะไรเป็นเนื้อหาของวิชาปรัชญา ทั้งนี้เพราะปรัชญาหมายถึง การรัก การสงสัย การมองเห็นปัญหาที่ยังเป็นปัญหา และการพยายามหาคำตอบที่เป็นไปได้สำหรับปัญหานั้นๆ และปรัชญาก็เริ่มตั้งแต่สมัยมนุษย์ดึกดำบรรพ์จวบจนทุกวันนี้ ขอบเขตของวิชาปรัชญาจึงมีอยู่กว้างขวาง และมีวิวัฒนาการเป็นยุคสมัยต่างๆ ความหมายของ “ปรัชญา” ตามคำกล่าวของนักปราชญ์นักปราชญ์ทั้งหลายให้ความหมายของปรัชญาในด้านต่างๆ ซึ่งสื่อให้รู้ว่า ปรัชญาหมายความว่าอย่างไร ปรัชญาเป็นคำที่มีหลายความหมายและมีปัญหาในการให้คำนิยาม เพราะนักปราชญ์ให้คำนิยามที่ต่างกันหรือแม้แต่ขัดแย้งกัน และความหมายรวมทั้งการนิยามความหมายก็มีปัญหาในตัวเองจนกลายเป็นปัญหาทางปรัชญาประการหนึ่ง (Hosper John, 1986: 1) นอกจากนั้น คนส่วนมากไม่ค่อยเข้าใจความหมายของคำนี้ในบริบทของวิชาการ และมักเข้าใจว่าอาจมีความเกี่ยวข้องในบางลักษณะแต่แตกต่างจากศาสนาและเทววิทยาโดยสิ้นเชิง ยิ่งเมื่อนำไปเทียบกับคำว่า “วิทยาศาสตร์” คำว่า “ปรัชญา” เป็นศัพท์บัญญัติที่นักปราชญ์ไทยนำมาใช้เป็นคำแปลของคำว่า “philosophy” ซึ่งเป็นคำภาษาอังกฤษที่มีรากศัพท์มาจากคำกรีก 2 ที่แปลตามศัพท์ได้ความว่า “ความรักในความรู้และปัญญา” (Love of knowledge and wisdom) 3 ซึ่งอาจตีความได้ว่าหมายถึงความรักที่จะได้รู้ความจริงต่างๆ อันจะทำให้เกิดปัญญาคือความรอบรู้หรือความฉลาดสำหรับคนไทย คำว่า “ปรัชญา” ในเชิงวิชาการจึง

มักจะหมายถึง philosophy ในภาษาอังกฤษ ซึ่งหมายถึงปรัชญาของนักปราชญ์ตะวันตกนั่นเอง แต่ก็มีการใช้คำว่า “ปรัชญา” หรือ philosophy กับทัศนะของนักปราชญ์ตะวันออกด้วยเช่นกัน ดังมีการศึกษาและค้นคว้าเกี่ยวกับ “ปรัชญาอินเดีย” (Indian Philosophy) และ “ปรัชญาจีน” (Chinese Philosophy) เป็นต้นด้วย ปัญหาในจุดนี้ก็คือ “ปรัชญา” ในความหมายของ “ปรัชญาตะวันตก” และ “ปรัชญาตะวันออก” มีความเหมือนและความต่างกันอย่างไรหรือไม่ (Watchara Ngamchitcharoen, 1917: 1-16)

การมองเช่นนี้เป็นการมองข้ามระบบความคิดที่ต่างจากระบบความคิดที่เป็นปรัชญาตะวันตก อีกทั้งเป็นการมองข้ามลักษณะบางอย่างที่ปรัชญาในโลกตะวันออกมีคล้ายกับปรัชญาในโลกตะวันตก นักวิชาการชาวตะวันออกบางคนอย่าง อาร์. पुलิกันดลา (R. Puligandla) เห็นว่า ทัศนะเช่นนี้ไม่ถูกต้อง เพราะปรัชญาของแต่ละชนชาติก็เป็นผลผลิตที่เกิดจากสิ่งแวดล้อมและรูปแบบเฉพาะแห่งประสบการณ์ทางด้านต่างๆ มีด้านเขาวนปัญญา ศิลปกรรมและศาสนาเป็นต้น ซึ่งแต่ละชนชาติมีต่างกันไปเพื่อความเข้าใจที่แจ่มชัดยิ่งขึ้นในเรื่องนี้ เราจะมาศึกษาความหมายและลักษณะของปรัชญาตะวันตกและปรัชญาตะวันออกเพื่อให้เห็นความเหมือนและความต่างตลอดทั้งการตัดสินใจว่า ปรัชญาตะวันออกสามารถเป็น “ปรัชญา” คล้ายกับปรัชญาตะวันตกได้หรือไม่อย่างไร (R. Puligandla, 1975: 1)

ประเภทและสาขาของปรัชญา

ปรัชญาแบ่งเป็น 2 ประเภทใหญ่ คือ 1.ปรัชญาบริสุทธิ์ 2.ปรัชญาประยุกต์ และปรัชญาบริสุทธิ์มี 5 สาขา คือ

1. อภิปรัชญา คือ สาขาที่ว่าด้วยการค้นหาคำตอบเกี่ยวกับความจริงสูงสุด ประกอบด้วยหลัก

การ ดังนี้

1.1 วัตถุนิยม เป็นกลุ่มที่เชื่อว่าความจริงสูงสุด คือ สสาร หรือพลังงาน

1.2 จิตนิยม เป็นกลุ่มที่เชื่อว่า ความจริงสูงสุด คือ จิต สสารเป็นผลมาจากจิต

1.3 ทวินิยม เป็นกลุ่มที่เชื่อว่า ความจริงสูงสุดมีทั้งในสสารและจิต และอภิปรัชญาในกลุ่มนี้ยังสามารถแบ่งโดยทั่วไปได้เป็น

1.3.1 ภาววิทยา คือ ศึกษาเกี่ยวกับความจริงสากล ความจริงที่ไม่เปลี่ยนแปลง

1.3.2 เทววิทยา คือ ศึกษาเกี่ยวกับพระเป็นเจ้า ความสัมพันธ์ระหว่างพระเจ้ากับจักรวาล

1.3.3 จักรวาลวิทยา คือ ศึกษาเกี่ยวกับความจริง บ่อเกิด และโครงสร้างของจักรวาล

2. ญาณวิทยา หรือ “ทฤษฎีความรู้” ปรัชญาตะวันตกที่แบ่งบ่อเกิดความรู้เป็น 3 ทาง คือ

2.1 ประสบการณ์ คือ ความรู้เกิดจากประสาทสัมผัส

2.2 เหตุผล คือ ความรู้เกิดจากคิดตามหลักเหตุผล

2.3 การหยั่งรู้ภายใน (อชัญติกญาณ) คือความรู้เกิดขึ้นในใจโดยตรงและลัทธิความเชื่อเกี่ยวกับญาณวิทยา คือ

2.3.1 ลัทธิประสบการณ์นิยม เชื่อว่า ประสาทสัมผัสเป็นมาตรการในการตัดสินความจริง

2.3.2 ลัทธิเหตุผลนิยม เชื่อว่า เหตุผลเป็นมาตรการในการตัดสินความจริง

2.3.3 ลัทธิอชัญติกญาณนิยม เชื่อว่า อชัญติกญาณเป็นมาตรการในการตัดสินความจริง

3. จริยศาสตร์ หมายถึง วิชาที่ว่าด้วยข้อควร ประพฤติ (ของมนุษย์) กิริยาที่ควรประพฤติ ความรู้ อันว่าด้วยความ ประพฤติ ศาสตร์อันว่าด้วย

ความประพัตติ สิ่งที่ควรประพัตติ คือ สาขาที่ศึกษาเกี่ยวกับ ความดี ความดีคืออะไร ปัญหาเรื่องความมีอยู่ของคุณค่า ปัญหาเรื่องเกณฑ์ในการตัดสินความดี และปัญหาเรื่องอุดมคติของชีวิต การใช้ชีวิตแบบใดคือการใช้ชีวิตที่ดี

3.1 อสฺขนิยม ปัญฺเณนิยม เชื่อว่า ปัญญาหรือความรู้เป็นสิ่งที่ดีที่สุดสำหรับมนุษย์ทุกอย่างในโลกย่อมมีลักษณะเฉพาะของมัน

3.2 สุขนิยม ด้านความสุขทางกาย มองด้านเดียว

3.3 มนุชยนฺติ มนุชย์ควรให้ความสำคัญทั้งความสุขทางกาย (สุขนิยม) และความสุขทางใจ (อสุขนิยม)

4. สุนทรียศาสตร์ คือ สาขาที่ศึกษาเกี่ยวกับความงาม ศิลปะในธรรมชาติ และกลุ่มที่ตัดสินความงามในสุนทรียศาสตร์เช่น

4.1 กลุ่มอารมณ์นิยม กล่าวว่า ความงามขึ้นอยู่กับอารมณ์

4.2 กลุ่มเหตุผล กล่าวว่า ความงามคือการเห็นสิ่งที่ไม่ขัดตา

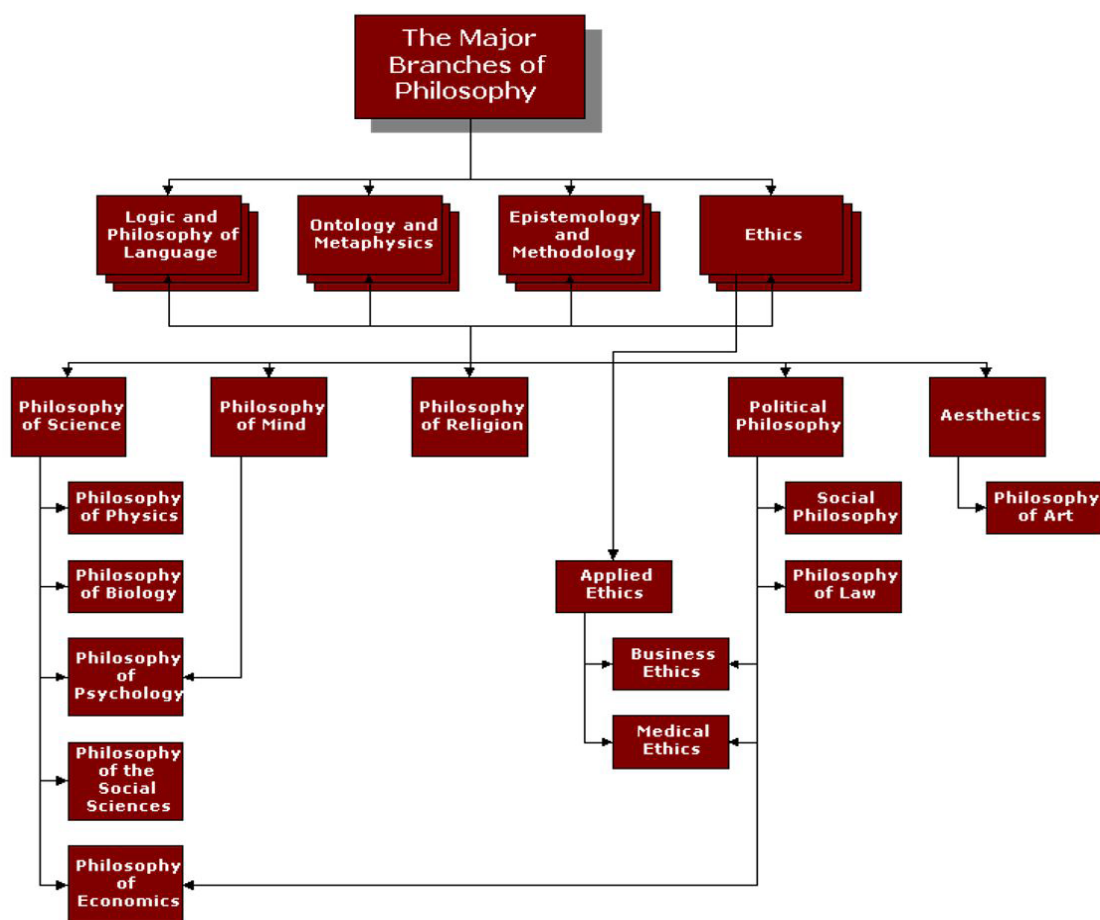
4.3 กลุ่มสร้างสรรค์ กล่าวว่า ความงามเกิดมาจากความสามารถในการสร้างสรรค์

5. ตรรกศาสตร์ คือ กฎเกณฑ์การใช้เหตุผลเครื่องมือในการหาคำอธิบายคำตอบอย่างมีเหตุผลมีผลมีการเปรียบเทียบว่า โดยด้านปรัชญาตรรกศาสตร์

นิรนัยที่หาความจริงจากความเป็นสากลหรือจากส่วนมากไปหาส่วนน้อยและตรรกศาสตร์อุปนัยคณิตศาสตร์คือเครื่องมือของนักวิทยาศาสตร์เพื่อค้นหาความจริง เช่นใด ตรรกศาสตร์ก็คือเครื่องมือในการค้นหาคำตอบ อธิบายคำตอบของนักปรัชญา เช่นนั้น ตรรกศาสตร์ไม่ใช่ตัวความจริง แต่เป็นเครื่องมือในการหาความจริง

2. ปรัชญาประยุกต์ เช่น “ปรัชญาศาสนา ปรัชญากฎหมาย ปรัชญาการศึกษา ปรัชญาวิทยาศาสตร์ ปรัชญาการเมือง”

ความรู้ทางปรัชญา จึงเป็นองค์ความรู้ทุกอย่าง และไม่จำกัดอยู่ในสาขาใดสาขาหนึ่งโดยเฉพาะปรัชญาจึงเป็นต้นกำเนิดของศาสตร์ต่างๆ เป็นศาสตร์สากล (Universal Science) แม้ว่าศาสตร์ทั้งหลายจะแตกต่างจากปรัชญาตรงที่ให้ความจริงแท้แน่นอน และมีกฎเกณฑ์เฉพาะมารองรับ แต่ศาสตร์เหล่านั้นก็ยังไม่พ้นจากกรอบของปรัชญาไปได้ เพราะปรัชญาได้ติดตามแทรกไปอยู่ดุจดาวในทฤษฎี แต่แต่ละศาสตร์ย่อมจะมีทฤษฎีจุดหมาย คุณค่าของตนเอง สิ่งเหล่านี้ก็คือปรัชญานั้นเอง ปรัชญาจึงมีทั้งก่อนจะเป็นศาสตร์ และหลังจากการเป็นศาสตร์แล้ว (Pisit Kotsupho, 2004: 27) และสามารถสรุปรายละเอียดได้ ดังภาพภูมิประกอบ ดังนี้

เครื่องมือทางปรัชญา

วิธีการทางปรัชญาหรือเครื่องมือทางปรัชญาที่ใช้ในการแสวงหาความจริง ในฐานะที่เป็นวัฒนธรรมทางปัญญา มีรูปแบบและระเบียบของปรัชญาเป็นพื้นฐาน สามารถจำแนกตามคุณลักษณะของวิธีการได้อย่างคร่าวๆ คือ “ประการที่หนึ่งวิธีการของปรัชญากรีกโบราณ ที่ริเริ่มโดยธาลีส และปรับกระบวนการทัศน์ใหม่โดยโสกราตีส ประการที่สองวิธีแห่งการกังขา ที่เป็นวิธีของ นักปรัชญาในกลุ่มสมัยใหม่นิยม อาทิ เรเน เดส์การ์ตส์ จอห์น ล็อก เดวิด ฮิวม์ ประการที่สามวิธีการวิเคราะห์ห้มนท์สัน โดย อิมมานูเอล ค้านท์ เป็นผู้ริเริ่ม ซึ่งต่อมาได้กลายเป็นพื้นฐานให้แก่วิธีการของปรัชญาสายวิเคราะห์

และประการที่สี่วิธีปรากฏการณ์วิทยา ริเริ่มโดย เอ็ดมุนด์ ฮูสเซิร์ลซึ่งภายหลังได้กลายเป็นพื้นฐานให้แก่วิธีการของปรัชญาสายภาคพื้นทวีปยุโรปทั้งหมดนี้ ประยุกต์และปรับใช้เป็นเครื่องมือทางปรัชญาที่ใช้ในการแสวงหาความจริงได้ 5 ประการ ดังนี้

1. เหตุผล หรือ การให้เหตุผล (Reasoning)
2. การสังเกต และการทดลอง (Experiment)
3. ความสงสัย (Doubt) และความประหลาดใจ (Wonder)
4. ศรัทธา หรือ ความเชื่อ (Faith)
5. อัจฉนคติญาณ หรือปัญญาหยั่งรู้ฉับพลัน (Intuition)

ลักษณะทางปรัชญา

ปรัชญามีลักษณะเกิดจากความอยากรู้ อยากเห็นของมนุษย์ เพราะมนุษย์เป็นสัตว์รู้คิด แต่บางครั้งความอยากรู้ อยากเห็นของมนุษย์ ก็เกิดขึ้นเพราะมนุษย์ต้องการหาความรู้ เพื่อที่จะแก้ปัญหาเฉพาะหน้า แต่บางครั้งความอยากรู้ อยากเห็นของมนุษย์ ก็มีได้เกิดขึ้นจากสาเหตุดังกล่าวนี เช่น ชาเลส บิดาแห่งปรัชญาอยากรู้ อยากเห็นเป็นธรรมชาติอย่างหนึ่งของมนุษย์ ในฐานะเป็นสัตว์รู้คิดจึงทำให้เกิดการชักใช้ไล่เลียงไปเรื่อยๆ อย่างไม่มีสิ้นสุด จนทำให้เกิดปรัชญาขึ้นมา “ปรัชญาจะชักถามทุกอย่างที่จะชักได้ เหตุผลเป็นเครื่องมือของนักปรัชญาที่จะวิพากษ์วิจารณ์ทุกสิ่งทุกอย่าง โดยทั่วไปเราเชื่อว่า สิ่งที่เราเห็น และจับต้องได้เท่านั้นที่เป็นจริง เนื่องจากปรัชญามีลักษณะวิพากษ์ และในการวิพากษ์วิจารณ์นั้นก็จำเป็นต้องทำให้เกิดการกระทบกระเทือนต่อความเชื่อ และความรู้สึกดั้งเดิมของผู้อ่าน ทั้งนี้ได้หมายความว่าผู้อ่านจะต้องมารับความเชื่อใหม่ อาจอย่างยิ่งไว้ซึ่งความเชื่อเดิมแต่ในลักษณะที่รัดกุมยิ่งขึ้น” (Wit Witthawet 1982: 166-169) ปรัชญาตะวันออกประกอบด้วย

1. ปรัชญาอินเดียแบ่งเป็น 2 พวก โดยแบ่งตามการนับถือเกี่ยวกับคัมภีร์พระเวท ปรัชยานาสติกะ โดยเป็นปรัชญาที่ไม่เชื่อในความศักดิ์สิทธิ์ของคัมภีร์พระเวท ได้แก่ปรัชญาจารวากปรัชญาเซน พุทธปรัชญา ปรัชญาอัสติกะ โดยเป็นปรัชญาที่เชื่อในความศักดิ์สิทธิ์ของคัมภีร์พระเวท ได้แก่ ปรัชญานายะ ปรัชญาไวเชษิกะ ปรัชญาสาขะยะ ปรัชญาโยคะ ปรัชญามีมางสาและปรัชญาเวทานตะ

2. ปรัชญาจีน จีนเป็นหนึ่งในชนชาติที่มีประวัติแนวคิดเรื่องปรัชญามายาวนาน โดยมีความรุ่งเรืองสูงสุดครั้งแรกในยุคชุนชิวจ้านกว๋อ ที่เรียก

ว่า "ร้อยสำนักความคิด"โดยมีนักปรัชญาที่สำคัญๆ ได้แก่ เล่าจื๊อ และจวงจื๊อ แห่งลัทธิเต๋า ที่เน้นหลักธรรมชาติและการไม่กระทำ ขงจื๊อ แห่งลัทธิขงจื๊อ ผู้ยึดมั่นในระเบียบแบบแผน ชางยางและฮานเฟย แห่งลัทธิกฎหมาย ที่เชื่อว่ามนุษย์มีพื้นฐานดั้งเดิมชั่วร้ายและต้องใช้กฎหมายควบคุม ม่อจื๊อ ที่เชื่อว่ามนุษย์ทุกคนเท่าเทียมกัน

3. ปรัชญาญี่ปุ่น ลักษณะปรัชญาญี่ปุ่น ปรัชญาของญี่ปุ่นจำแนกเป็นฐานหลักได้ 3 ฐาน คือ

3.1. ฐานชินโต ฐานนี้ ญี่ปุ่นรับมาในสมัยมีการนับถือธรรมชาติ มีคัมภีร์โคยิกิและนิเป็นตำราศาสนาประจำชาติ เริ่มเป็น ระบบสั่งสอนและปฏิบัติจากราชสำนักไปถึงราษฎรสามัญ โดยการที่จะเป็นศาสนาได้จะต้องมีระเบียบมั่นคงมีแบบแผนเพื่อให้เท่าเทียมกับศาสนาอื่นที่เข้ามาใหม่

3.2 ฐานมิกาโต คือ ฐานเกี่ยวกับระบบการนับถือจักรพรรดิ ระบบภายในครอบครัว และระบบทางสังคมที่ยังเป็นระบบที่มีชีวิต มีการปฏิบัติ ทะนุถนอมรักษากันไว้ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ไม่มีเสื่อมคลาย ยากที่จะหาได้ในสังคมของชาติอื่น อันประกอบด้วย ความรักดีต่อบรรพบุรุษ ความรักดีต่อครอบครัวและความรักดีต่อสังคมในชาติ

3.3 ฐานพุทฺธสุโตหรือพระพุทธศาสนา เป็นการรักดีต่อพระพุทธศาสนา เพราะว่า พระพุทธศาสนา มีอิทธิพลยิ่งใหญ่ ควบคู่ไปกับศาสนาชินโต กลุ่มจิตใจขึ้นพื้นฐานของชาวญี่ปุ่นรวมเข้าเป็นหนึ่งเดียวมาแต่ต้น นำความเจริญด้าน จิตใจ ด้าน ศิลปะวิทยาการ และวัฒนธรรมความเป็นอยู่มาให้แก่ ญี่ปุ่นทุกระดับ

ปรัชญาตะวันตก

ปรัชญาตะวันตกยุคโบราณ ในยุคนี้มีปัญหาใหม่ขึ้น การที่คนเราจะสามารถเข้าใจปัญหาและ

แก้ปัญหาเองนั้น โดยไม่ต้องอ้างเทพเจ้าจะได้หรือไม่ ธาเลส คิดว่าสามารถทำได้ โดยคิดว่าโลกและเอกภพมีกฎเกณฑ์ตายตัว นั่นคือเป็นจักรวาลที่มีระเบียบ (Cosmos) ไม่ใช่เป็นเอกภพที่ไร้ระเบียบ เทพเจ้าสามารถควบคุมธรรมชาติได้ เพราะพระองค์ทรงรู้กฎของธรรมชาติอย่างดี พระองค์จึงสามารถบันดาลให้เกิดภัยธรรมชาติได้ เช่น ภูเขาไฟระเบิด เป็นต้น ธาเลสว่าถ้ามนุษย์รู้กฎธรรมชาติได้อย่างไร ก็จะรู้กฎธรรมชาติได้เช่นกัน ทำอย่างไรจึงจะรู้กฎธรรมชาติได้ ธาเลสได้สร้างทฤษฎีของตนเองขึ้นมา คือพยายามค้นคว้าว่าธาตุแท้ของโลกคืออะไร และพยายามอธิบายความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นนั้น โดยอาจเจอวิธีการควบคุมโลกด้วย ท่านค้นคว้าเรื่อยไปจนมีอายุมากก็ยังหาข้อชี้ชัดไม่ได้ว่าอะไร จึงได้ตั้งทฤษฎีใหม่ขึ้นมาว่าปฐมธาตุของสิ่งทั้งหลายคือน้ำ ทุกอย่างเกิดจากน้ำ โดยอธิบายถึงสิ่งต่าง ๆ ว่ามีน้ำเป็นจุดเริ่มต้นของสิ่งต่าง ๆ โดยในอดีตยุคโบราณก่อนหน้านั้นคนยังมีความเชื่อเก่าๆ อยู่ในเรื่องของน้ำ

ปรัชญาตะวันตกยุคโบราณ ปรัชญาสมัยรุ่งเรือง (ประมาณ ศตวรรษที่ 4 ก่อน คริสต์ศักราช ปรัชญาเอกในยุคนั้นมี 3 ท่าน คือ “โสกราตีส เพลโต และอริสโตเติล” ยุคนี้มีปัญหาใหม่ว่า เรื่องสมรรถภาพของจิตของเราว่า จะรู้จริงได้หรือไม่ จะรู้ได้อย่างไร เามาตรการอะไรมาตัดสินว่า ความรู้นี้จริง กล่าวคือเกิดปัญหาทางปรัชญานั้นเอง นักปรัชญากลุ่มหนึ่ง คือกลุ่มโซฟิสต์ กลุ่มไพรากอรัส ทั้ง 2 กลุ่มนี้มีความเห็นไม่ตรงกัน ต่างคนต่างมีเหตุผลสนับสนุน เช่นในเรื่องปฐมธาตุ ดังนั้นสังเกตได้ว่าคือนิยมความคิดของผู้ใดที่ความคิดและเหตุผลของผู้นั้นถูก ส่วนของคนอื่นผิดหมด และปรัชญาตะวันตกยุคโบราณ ปรัชญาสมัยเสื่อม (หลังอริสโตเติล เสียชีวิตไปจนถึงปรัชญาคริสต์) เป็นสมัยที่พระเจ้าอาเล็กซานเดอร์รวบรวมอาณาจักรทั้งหมด พวก

โรมันเก่งในเรื่องรบ กฎหมาย และวิศวกรก่อสร้าง เรื่องปรัชญาก็คงเป็นของนักปราชญ์กรีกอยู่เช่นเดิม ในสมัยนั้นกฎหมายโรมันได้ให้ทุกคนมีสิทธิอันถือศาสนาตามใจชอบ จึงมีศาสนาและลัทธิต่างๆ เกิดขึ้นมามากประมาณ 10 ลัทธิ จึงมีการแข่งขันกันในการที่จะพยายามให้คนมานับถือศาสนาหรือลัทธิของตนทั้งแบบเก่าและแบบใหม่ ถึงกับมีการกล่าวโจมตีกัน และว่าของตนดีกว่าของนักปราชญ์คนอื่น ด้วยความพยายามที่กล่าวนี้จึงเป็นสาเหตุแห่งการขัดแย้งของการนับถือตามความเชื่อของแต่ละคน แต่ละฝ่าย ซึ่งมีทั้งปรัชญาและศาสนา ปัญหาที่เกิดขึ้นนี้มีว่าจะทำอย่างไรจึงจะทำการประนีประนอมระหว่างปรัชญากับศาสนานั้นเอง ซึ่งนักปรัชญาบางคนถึงกับท้อใจก็มีเหมือนกันที่ไม่นับถืออะไรเลย ดังนั้นจึงมีปัญหาเฉพาะตนว่า จะมีความสุขในโลกนี้ได้ได้อย่างไร บางพวกมีความเห็นและมั่นใจความสุขเฉพาะแต่ในโลกหน้า อีกพวกหนึ่งไม่หวังเช่นนั้น มีความคิดว่าอยากจะหาความสุขในโลกนี้แทนก็มี

ปรัชญาตะวันตกสมัยใหม่ เริ่มต้นด้วยการปฏิวัติแนวความคิดทางปรัชญายุคกลาง ที่มุ่งไปทางศาสนา ให้หันกลับไปทางสร้างสติปัญญา นักปรัชญาสมัยใหม่ได้พัฒนาแนวความคิดให้สูงขึ้น พวกเขาเป็นอิสระจากอิทธิพลต่างๆ ของศาสนา รัฐและสังคม มีอิสระที่จะคิด ทำและพิสูจน์ข้อเท็จจริงเป็นเหตุให้เกิดวิชาความรู้ แนวคิด หลักการ และวิทยาศาสตร์อันเป็นผลต่อความเจริญ ในด้านต่าง ๆ ของมนุษยชาติ ลักษณะทั่วไป มีการคิดค้นแสวงหาความจริงและพิสูจน์ข้อเท็จจริงอย่างอิสระ (Independent) ยึดถือเหตุผลเป็นหลักในการแสวงหาความรู้ (Rationalistic) พยายามศึกษาและอธิบายธรรมชาติทั้งในและนอกโลก โดยยึดหลักแห่งธรรมชาติ ไม่ยอมเอาความเชื่อลึกลับหรือสิ่งที่อยู่นอกเหนือเหตุผลมาเป็นข้ออ้างมนุษย์ได้ศึกษาค้นคว้าโดยวิธีวิทยาศาสตร์ (Scientific)

วิวัฒนาการปรัชญาตะวันตกสมัยปัจจุบัน นักปรัชญาหลังจากคานต์ส่วนมากเชื่อตามคานต์ว่า มนัสของเรามีโครงสร้าง ซึ่งแปรสภาพความเป็นจริงที่รับรู้เข้ามาเพื่อรู้ แต่ส่วนมากไม่เชื่อว่าโครงสร้างของมนัสจะเป็นดังที่คานต์บรรยายไว้ทั้งหมด ประเด็นปัญหาสำคัญที่สุดของปรัชญาปัจจุบันจึงเป็นว่า ในขณะที่เราไม่รู้โครงสร้างของมนัสเป็นอย่างไร เราจะใช้อะไรเป็นหลักยึดเหนี่ยว ดังนั้นนักปรัชญาหลังจากคานต์จึงมีเป็นจำนวนมากที่วิวัฒนาการแนวความคิด

สรุป

กระบวนการแนวคิดพื้นฐานปรัชญาที่มีต่อสังคมปัจจุบัน เพื่อเป็นพื้นฐานพัฒนาชีวิตของคนให้มีคุณภาพ ปรับปรุงปรุง มุมมอง ทศนะในหลายแง่หลายทศนะไม่ว่าจะด้านวัตถุที่จับต้องได้และนามธรรมคือสิ่งที่พิเศษเฉพาะนาม ซึ่งปัจจุบันแนวความคิดที่หลากหลายจากคนรุ่นเก่าสู่คนรุ่นใหม่ได้แสดงถึงศักยภาพ ความอิสระทางด้านความคิด การแสดงออกในโลกยุคปัจจุบัน กระบวนการนำเสนอปรัชญาพื้นฐานมีการต่อยอดจากนักคิดนักปรัชญา แต่แตกต่างยุคสมัยที่เหมาะสมในช่วงเวลานั้น ๆ กระบวนการแนวคิดพื้นฐานทางปรัชญา ปรัชญาเป็นโลกทางความคิด มุ่งสร้างความคิด วางระบบระเบียบแบบแผน คนทุกคนมีความคิด ดังนั้นคนทุกคนจึงมีปรัชญาเป็นของตนเอง การรู้จักมองโลกและชีวิตในมุมมองของแต่ละคน นั้นแหละปรัชญาของคนๆนั้น เรียกว่าโลกทัศน์ หรือชีวทัศน์ เมื่อ

จะกล่าวถึงตัวตนของปรัชญา จึงเป็นเรื่องยากที่จะนิยามความหมาย ให้ชัดเจนจนเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปได้ กระนั้นปรัชญาก็มีลักษณะเฉพาะตน ดังนั้นจึงต้องมีความเข้าใจพื้นฐานของปรัชญาก่อนว่าความหมาย ขอบเขต สาขา ส่วนใดที่เป็นปรัชญา บริสุทธิ์ เป็นปรัชญาประยุกต์ การแบ่งยุคสมัยในการศึกษาปรัชญาเพื่อให้ผู้ที่ศึกษาได้ทำความเข้าใจได้ง่าย มีการพัฒนาแนวความคิดของนักปรัชญาและมีเหตุผลทางการเมืองเข้ามาเกี่ยวข้องกับนักปรัชญา ความจริงขึ้นอยู่กับบริบท ขึ้นอยู่กับการตีความของคนที่เกี่ยวข้อง ความจริงที่ปรากฏ ความจริงที่จับต้องได้ (Reliable) ความจริงของเขา กับความจริงที่เราไปวัด ความจริงมีหลายระดับ หน้าที่ของปรัชญาคือกระตุ้นให้มนุษย์คิด สืบค้น แสวงหา ทำให้มองเห็นคุณค่าของปรัชญาในมุมมองนี้ว่า ได้สร้างรากฐานแห่งความรู้ทุกชนิดเท่าที่มนุษย์ คิดค้นได้ก่อนจะเกิดสรรพวิชา อย่างที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ความรู้ทุกชนิดจัดอยู่ในเรื่องของปรัชญา ต่อมาก็ขยายตัวเป็นศาสตร์ต่างๆ ออกไป ด้วยเหตุนี้จึงเป็นที่ยอมรับกันว่าปรัชญาเป็นแม่ของศาสตร์ทั้งหลาย ทั้งนี้เพราะความรู้ทั้งหลายเริ่มต้นจากปรัชญา เมื่อมีการจัดระบบความรู้ชนิดนี้ก็จัดเป็นกระบวนการพัฒนาแนวคิดทฤษฎีของนักปรัชญาได้เข้าใจ มนุษย์แต่ละยุคแต่ละสมัย ประวัติศาสตร์ทางด้านการเมืองในยุคสมัยนั้น มีเหตุผล หลักการ ทฤษฎีอย่างไร ทำให้เขาคิดได้เช่นนั้น ดังนั้นกระบวนการเพื่อให้เข้าใจคนเข้าใจสถานการณ์และเหตุการณ์ที่เป็นอยู่ในขณะนั้น

บรรณานุกรม

Hosper, John. (1986). **Philosophical Analysis**. Bombay: Allied Publishers.

Journal of MCU Buddhist Review. (No.1Vol.1 January - June, 2017): 1-16.

Pisit Kotsupho.(2004). **Theories and Epistemology Problems**. Chiang Mai: Faculty of Humanities.

Puligandla, R. (1975). **Fundamentals of Indian Philosophy**. Nashville: Abingdon Press.

Wit Witthawet. (1982). **General Philosophy**. Bangkok: Aksorn Charoentat.

Watchara Ngamchitcharoen. (1917). **Philosophy, Religions, Theology, Sciences**.

